

۱ تشرین ثانی ۱۹۱۷

صافی : ۱۷

برنجی سے



کتابخانه
مجموعہ

علم ، صنعت و اخلاق دار لفظی مجموعہ

امدادینه موت پشه ترك اضطرار پاشنه نهایت و برنجیه قدر، بلاآرام،
یووارلانور، یووارلانور .

« هرکس غلطان غلطان بکور خوش میرود »

بنم معلوماته نظراً ترکی « خسه » دن ماعدا داهایکی
اثر برافشدرکه ، بری، یوقاریده ذکری کچن مرتضی پاشانک
ترجمه خالدن باحث « وصف الکامل فی احوال و وزیرالعدل »
ودیکری « منشآت » در، برنجی اثری، بالذات کندی افاده سته
نظراً ، « نالوته » ده قاضی ایکن ۱۰۳۸ (۱۶۲۸) تاریخده
و ضرورت قحط رجال اقتضایه « یازمشدر .

بوتون کتاب بش « وصف » تقیم اولمشدر، شویله که :
۱ — وزیرک طبع مواضعی، زهد و تقوای، علمایه،
فقرا، افراد ملته ... والخرقارشی طرز حرکتی حقدده ؛

۲ — قهرمانانی، جبارتی، عدالتی، علوجنابی، امور
اداردهه رأی و تدبیری وسائر فضائلی حقدده ؛

۳ — تملککنده تأمین رفاه و تنظیم آسایش خصوصنده کی
خدمتایله ، قلعه لک تهریری و دیکریلرک وجوده کتیربلیه ...
وسائره کفی محافظه تملککنده متعلق خصوصنده ابرازایله دیک
غیرت رعایتی حقدده ؛

۴ — وزیرک ، کندیسندن اول اسلام آیینی باصمالان
دشمن ممالکی ایچنده کی آقیرلیه دشمنلر آراسنده قیشلادینی
حقدده ؛

۵ — وزیرک ، دشمنی صلحه اجبار و بوسورتله حدود
اوزرنده سکون و آسایشی اعاده خصوصنده ابراز ایلدیکی
غیرت فوق العاده حقدده در [۱] .

مرتضی پاشا، اصلاً « نوشهرلی [۲] » ، و « قاتیره » فاتحی
صدراعظم ابراهیم پاشانک برادر زاده سیدر . اوزون مدت
پوسنده والی بولونه رق خلق آراسنده ابی برنام برافشدر .
ترکی، اصل و مدبر وزیرک اجرات عافلانسی بوکوجوک
اژده قید ایتمش، و قیمتی برامانت مقامنده اخلافه ترک
ایله مشدر [۳] .

« منشآت ترکی » نامنده کی مجموعه مکاتیده، مختلف احبابه
و رجال دولته یازیلیم ۳۲ قطعه ، مکتوب موجوددر ، بونلری

[۱] بز پویشاحاتی و یانه سرای کتبخانه سنده کی ال یازمه ناک
فهرسته عطفاً و بریروز « زیرا اثر تمام دکادر، اوچچی وصفک بر
قیمتله دودخی و تنجی و صالر بوسبوتون نقصاندر .
[۲] « نوی شهر » پوسنده « تننه » ایله « زیمه » آراسنده
برقصه در .

[۳] رحمتی بدرمک واریته نظراً، بوئرک کوزل برال یازمه سی
فاضل پاشا زاده مصطفی بکده بو، نیرودی . شیمیه کیمده اولدینی
بیلیمور، بوئر نصر ایلدیسه بک ابی اولودی . برچندن ترکیبک
اولماسی، دیکر چوین زمانه بک مفکر و صرافه درجه شایان دقت بر
شخصیتی ازلان مرتضی پاشادن باحث اولماسی قیمتی آدیرمده در .

کردیکی زمان، حسن چلبیزک چیرنده ک برآچمه قلامدری . سوسو
خدمه لرینه دیدیکه :

— اولادلم ! پندیککنز آتلی ، حاشاری ، ساقاری ،
اوستکزده کی اوایلری، بلکزده کی مرصع خنجرلری سزه باغیتیلوروم .
بکا حکمری حال ایدیورمیکیز ؟

— ایدیورز .

— ایدیورز .

— آنا ترک آق سودی کی .

جوانی آنجهه اونلری باشند صاودی . کنیش برنفس آلدی .
اوینه اوغرامادن ، دکر قییمته قوشدی، برقایفه آنلادی، صدراعظمک
قوتانغه کندی . نامه بی شاهه و بردیکنی، هیچ برخفانته اوغرامادینی
شاهک مساعدته نزل ایتمدن خبر سزه قانلوب استانبوله دونه کیکی
سویلدی . ذاتاً صدراعظم اولک وظیفه سی خفله ایضا ایده چکندن
صوک درجه ایتمدی . یولاره ، دره بکترینه ، عشرتله ، دایر بعض
شیلر صوردی . چلی قانلوب چکله چکی زمان :

— بن صاون آلتی ایستوروم اوغلم ، قانانک بورادمی ؟

— دیدی .

— خایر ، کتیرمد .

— عجمه تانده می ساندک ؟

— خایر، صاعادم .

— چالدردکی ؟

— خایر .

— یا ، نه یادک ؟

— هیچ !

—

صدراعظم اصرار ایتمدی ، تکرار تکرار صوردی . قانانک
نه اولدینی برتورلو آکلایمادی . حسن چلی بایدیغیه افشار ایده چک
قادر کوجوک روحل دکلدی . اوقافا ، اسکدارده وندی . ایرتمی کونی
یدی بیک آلتونه کبری آلتی ایچون کندینی بولان صیرماکش طرز
اوغلانده قانانی نه بایدیغنی سویلدی . مراقلی استانبوله هیچ کیمسه
مشهور بنه ایچیل قانانک « ناصل » نرده ، « چچون » براتیلدینی
اگر نه وندی . تبریز سرانده کی ماجرانلرک قارا کشته فاریندی ،
سر اولدی . فقط آسکی زنکین حسن چلی بو قانان ایچون کردیکی
بورجلی و یوروب و فطکی ، مایدراسی، ایرادلرغی رهیندن قورنارامادی .
ایچیلکدن یادکار قانان آتیه مرصع طاقی صاوب فوزغونچقه منی
منی برپانجه آلدی . اونی آکوب چیدی . چولوغنک چوچوغنک
آککلی چیغاردی . ثولونه یه قادار اسکدار بازارنده سیزوایچیل
ایتمدی . بک قیر ، بک آبی، بک محروم برجات کچیردی . اما « بنه »
نه کیمسه بو یون ایکی ، نده بوتون ثروتی بر آنده بره آغقله
کوستردیکی فداکارلهمه دایر کوزمه لکری یاروق پوشی پوشته بوهم بولاندی !

عمر میفایه بری

ادبیات سیاسی

ترکی

— کچن صاییدن مایده —

بوشایان ترحم و ضعیفده ترکی کندی قارخجه و دنیایی
طوبه تشیه ایدیور . زاوللی شاعر چرخک چنبره طاقلمش،

ایله طولو اولان بونئمهلر، اونک عاشق روحنی پک کوزل تصویر ایدیور. فقط بونلر، ترکینک قصیده لرینه، اوزاقدن بیله قیاس ایدیله من. بزم شاعریمز بونلرده حقیقتاً بر معلمد. بونلر حقیقده ویرمه چکمز هر حکم نقسان قاله جفتدن، بزتوریکه وفارسی قصیده لرندن پرقاچ بیت درجیله اکثفا ایده زک شاعر ترکینک بو یونلکی حقیقده کی فکری قارلریمیزم ایدک ایله چکمز. اثر تنقیدک آینه سیدر.

عجبا « منی » شو باشلانغجه غبطه اجزیمی ایدی :

اله آل ترکیا جام صفا بیاپی

چرنگه کوردک بودم خرم بهجت زای

قیلینه نعره العیش ایلده ری علو

الصبح ایله برایت سامعه دنیایی

کیچ اوطور مصطفی عشرته چشیدانه

طوتسون آفاق ینه غلغله نوشاوش

چده کورسون نجولور طنطه دارایی

کیجه کوندوز دیمه یوب مت مدام اوله نوله

دایکان بولدی کوکل باده غم فرسائی

بردخی دیری عجب عالم بالایه بل

نوش ایدن بوی راحتده روح افزایی

بوی اول باده دکدرکه دوح کشایی

چکه بزمده آنک دغدغه غوغایی

نوتوه بکده می فکر خنار ایلله بکه

اوله هر بر قدی ملتزم رسوایی

دیدیمک اول می شوق افکن عالدیرکم

نظر می زنده ایدر کوسکونوری دنیایی

..... الخ

عینی قصیده نیک نهایترنده شویله پرواز ایدیور :

شرف نجم هدی نیر اوج آقوی

واضع الاصل عطافات جان بخشیایی

موشکاف دل تدقیق کرمارک شفیق

سیرت لهجه تحقیر اثر دانایی

قوت بازوی دین باصره عین یقین

روزی روی زمین مایه دین بیاری

..... الخ

ایشته بوکا مائل ۶۳ بیت ایله شیخ الاسلام و شاعر « یحیی »

اقدینک فضل و کانی تکرم و « مشاق العشاق » اسمندکی

کتابجی اوکا انصاف ایدیور. کذلک، معلمی « قاف زاده قاضی »

اقدینک ارحمالی مناسبیله سوبدلیکی مرئیه ده اولدجه کوزل

و ابداعی دور. بومرئیه نیک برقاچ بتنی درج ایدیور :

— پیته می —

ب ب

« محمد بن محمد شیخی » جمع و ترتیب ایتشدرد. بونلرده التزام ایدیلن اسلوب ده، ترکینک سائر آثار نثریه سند کورولن اسلوب کی مهم و معقدرد.

ترکینک شعر لرینه کاجیه، بونلر کرک شکل کرکسه افکار اعتباریله بوگونکی ذوقه پک یاقین بولوندقلرندن، دور تجدیدن اول وجوده کنیزیش اک کوزل شعر لرله رقابت ایده بیلیرلر. بونلردن و انحصار آکلاشیلورکه، ترکسی فطرت شاعر طوغش، و آثار نثریه به حصر قلم ایتک خصوصنده کی قراونده اصابت ایتمیشدر. (۱)

او، تورک و عجم لسانلرنده ترنم ایتشدرد. قصه ربانی شعر لر یانجه حسیلر و جانیل خياللره طولو ایکن، اوزون « قصیده » لرنده — عمومیتله نظمنده نثرندن جوق داها ساده و داها قولای بر لسان استعمال ایتدیکی حالده بیله (۲) — سولوک درجه مهم و مشکدر. غزللاری شیراز کلرندن خبر ویریر. بونکلر برابر بونلرده ترکینک روحه استیلا ایتش کی کورون سرای بوسنه منکشه لرینک قوقوسنی ده حسن ایتمه ک قابل دکدر. بونکشلر، بزم ملی عشق شریقلر مزدرکه هر شاعراک قلبی تسخیر ایدمچک قدر قوت و کوزلکه مالکدیرلر. شرق یازناسنده ترنم ایتش پک جوق شاعر لریمز بونلرک تاثیر سحر کارندن قوریتلاماش؛ طبیعی حساسی ترکسی ده بوتانیردن آزاده قالمه ماشدر (۳).

شوییتلر کوزل دکیدر :

طوفانده خیال ابروانک رشتنه جانه

نغان ایلر دل شوریده دزدندن رباب آسا

نهمالر نه سوزلر مندر جدر صفه دلده

اگرچه صورت ظاهرده خاموشیم کتاب آسا

کوردن له ساغر کی ای ترکسی شعرک

نشاط افزا اولور یارانه مضونک شراب آسا

بیم فکر مه نظرآ بویتلرک هر بری رستش ایدیلن برکوزلک

دوداقلرندن چالیشان بوسلر دن داها طائیدر. حسن و خیال

(۱) هاجه : بونلر حقیقده شویله دیور : « ترکینک مکتوبلری

اصل مکتوب یازلامق ایجاب ایتدیکی حقیقده اولونک اوله بیلیرلر. بونلر

معقده مدوش و غیره طبیی اسلوبک حقیقی نثرله لیدر. »

بز ترکسی به حق و بر میوز؛ فقط هاجه مرک، ویسی لک مکتوبلرینه

نهدن داها بیوک برقیبت عطف ایتدیکی ده آکلایه موز.

(۲) رشاد : ۱۰۸ — ترکینک شعر ی نثرندن آکلایه دکدر.

حتی ساده لک و طبیعیاک جهتیله بزجه نظمی البته نثرندن مقبول اولقی

لازم کاور.

(۳) بوسنه هر سک مسلمانلری و علی العموم جنوب اسلاملاری

(صرب، خروات، بوشناق الخ) ملی محصولات فکریه به

چوق زدنکیندرلر. بو محصولات اسم اعظمی ربانی (لیریک) و تفصیی

(شطییک) شعرلر تشکیل ایدر. عمومیت اعتباریله قصعی شعرلر داها

جوق و داها متکامل ایدمه ده، بوسنه هر سک سامان عصری آراهنده

پالماسه عشق ترنم ایدن ربانی شعرلرده اولدجه رغبت و وواجه دور.